

Handreiking Circulaire Gebouwen Milieulijst 2023

Auteur: RVO, MIA\Vamil
Datum: december 2022
Versie: 1.0

Inhoud

Inleiding	3
1. Eisen voor circulaire gebouwen en gevels.....	4
1.1 Waar zijn de eisen te vinden?.....	4
1.2 Uitleg eisen circulaire gebouwen en woningen	4
2. Borging van circulaire bouwprojecten	12
3. Publicatie projectgegevens	13
Bijlage I: Checklist publicatie.....	14
Bijlage II: Overzicht belangrijke informatiebronnen	15

Inleiding

Circulaire utiliteitsgebouwen, woningen en gevels zijn in de Milieulijst opgenomen om de transitie naar een circulaire bouweconomie te versnellen. Dit wordt gedaan door circulaire initiatieven in de bouw fiscaal aantrekkelijker te maken met Milieu-investeringsaftrek (MIA) en het verzamelen en delen van praktische informatie over circulair bouwen.

Kennisdeling is een belangrijk doel van de bedrijfsmiddelen voor circulair bouwen. Het delen van kennis over circulair bouwen maakt voor zowel de bouwsector als de overheid inzichtelijk waar kansen en knelpunten liggen in de transitie van een lineair naar circulair bouwen.

Om deze benadering succesvol te maken is de steun van de markt noodzakelijk. Intermediairs en assessoren dienen hun klanten op een heldere en eenduidige wijze te kunnen voorzien van advies, zodat investeringen in bouwprojecten die gemeld worden voor MIA positief beoordeeld kunnen worden door RVO.

De eisen voor circulaire gebouwen en gebouwdelen worden jaarlijks aangepast op basis van opgedane kennis en ervaring uit gecontroleerde meldingen voor MIA. In deze handreiking wordt uitleg gegeven over de eisen die gelden voor de dit jaar vigerende Milieulijst. Het doel hiervan is het bieden van achtergrondinformatie over de verschillende eisen, verduidelijken hoe aan deze eisen kan worden voldaan en hoe en welke informatie moet worden aangeleverd.

Deze handreiking is opgedeeld in de volgende hoofdstukken:

- 1. Uitleg eisen van de omschrijvingen en de aan te leveren informatie.
- 2. Borging van projecten op basis van reële keuzes in ontwerp.
- 3. Te publiceren projectgegevens op het Podium Duurzame Gebouwen.

1. Eisen voor circulaire gebouwen en gevels

Op de Milieulijst staan de circulaire gebouwen in Hoofdstuk 6. Bedrijfsmiddel G 6100 heeft betrekking op utiliteitsgebouwen, G 6102 op woningen en G 6105 op woon- of utiliteitsgebouwgevels.

1.1 Waar zijn de eisen te vinden?

De exacte eisen en toelichtingen voor bovengenoemde bedrijfsmiddelen zijn te vinden in de [online zoektool van de Milieulijst](#). Op de webpagina van deze zoektool vindt u ook een brochure van de Milieulijst waarin alle bedrijfsmiddelen zijn opgenomen.

1.2 Uitleg eisen circulaire gebouwen en woningen

Circulaire utiliteitsgebouwen en woningen moeten voldoen aan de volgende eisen. Verschillende van de genoemde eisen gelden ook voor circulaire gevels.

1. Materiaalgebruik

Om te kunnen spreken van een circulair gebouw dat in aanmerking komt voor MIA moet het gebouw(deel) een bijdrage leveren aan het creëren van circulaire materiaalketens. Concreet moeten de tijdens het bouwproject toegepaste materialen op volumebasis ten minste bestaan uit:

- a. 50% hernieuwbare grondstoffen,
- b. 25% hergebruikte bouwproducten, of
- c. 25% demontabele en herbruikbare bouwproducten.

Bij optie c. moet de losmaakbaarheidsindex worden berekend volgens het rapport ['Circular Buildings - methodiek losmaakbaarheid 2.0'](#).

Bij de berekening van deze volumepercentages wordt uitgegaan van het totale volume aan tijdens het bouwproject toegepaste materialen, exclusief het materiaal in de fundatie en installaties. Alleen materiaal dat wordt toegevoegd aan het gebouw(deel) mag in de berekening worden meegenomen. De onderbouwing en berekening kunnen op bijvoorbeeld de MPG-berekening of het materialenpaspoort worden gebaseerd, omdat hieruit vaak blijkt welke materialen (producten) in een gebouw worden toegepast en om welke hoeveelheden het gaat.

Het volumepercentage bepaalt u door:

- het totale volume aan toegepaste bouwmaterialen in het gebouw (exclusief de fundatie en installaties) te bepalen;
- het totale volume aan hernieuwbare grondstoffen, hergebruikte bouwproducten of demontabele en herbruikbare bouwproducten (exclusief de fundatie en installaties) te bepalen, en;
- op basis hiervan uit te rekenen wat het aandeel op het totale volume aan bouwmaterialen betreft.

Materialen die voor bijvoorbeeld 25% uit hernieuwbare grondstoffen bestaan, mogen hierbij voor 25% van het volume als hernieuwbaar worden meegenomen.

Indien sprake is van de renovatie of transformatie van een gebouw(deel) worden de reeds in het bestaande gebouw(deel) aanwezige en daarin achterblijvende materialen buiten beschouwing gelaten. Wanneer bijvoorbeeld dakisolatie wordt verwijderd en elders in een gebouw(deel) wordt toegepast als vloerisolatie, telt dit echter wel mee als toegepast materiaal (hergebruikt bouwproduct).

Hernieuwbare grondstoffen

Grondstoffen die worden geteeld, natuurlijk aangevuld of natuurlijk gereinigd op een menselijke tijdschaal. Voorbeelden hiervan zijn voornamelijk biotische grondstoffen als hout en gras (biomassa), maar ook abiotische grondstoffen als rivierklei. Om te kunnen spreken van hernieuwbare grondstoffen moeten de hoeveelheid gewonnen en gevormde grondstoffen in balans zijn, de bron moet dus duurzaam worden beheerd en er mag geen sprake zijn van uitputting.

Het toepassen van hernieuwbare grondstoffen voorkomt de winning en het gebruik van nieuwe, uitputbare grondstoffen en is daarom een goede manier om het gebruik van primaire grondstoffen in de bouw te verminderen. Hernieuwbare materialen leiden in de regel tot minder milieuschade dan gangbare materialen zoals beton en staal.

Hergebruikte bouwproducten

Bouwproducten, zoals bijvoorbeeld kozijnen, isolatieplaten of sandwichpanelen, die eerder in een gebouw of bouwwerk zijn gebruikt en opnieuw worden gebruikt voor de bouw of renovatie van een ander gebouw(deel). Hierbij is sprake van het opnieuw gebruiken van een bouwproduct als product met hetzelfde doel als waarvoor het oorspronkelijk was bedoeld. Alleen het opnieuw gebruiken zonder ver- of bewerking (waaronder recycling) van het bouwproduct valt onder hergebruik.

Door hergebruik wordt de levensduur van bestaande bouwproducten verlengd. Dit heeft als voordeel dat bestaande bouwproducten niet gerecycled, gestort of verbrand hoeven te worden en minder nieuwe bouwproducten hoeven te worden geproduceerd. Dit voorkomt de met afvalverwerking en productie samenhangende milieuschade.

Demontabele en herbruikbare bouwproducten

Bouwproducten met een levensduur die langer is dan de levensduur van het betreffende gebouw(deel) waarin deze worden toegepast en geschikt zijn om opnieuw te worden gebruikt in een ander gebouw of bouwwerk. Rekening houden met levensduur is belangrijk, omdat bouwproducten waarvan de levensduur verstreken is wanneer het gebouw wordt afgebroken niet opnieuw kunnen worden gebruikt en dus niet herbruikbaar zijn. Bouwproducten worden als demontabel beschouwd als deze zodanig worden bevestigd dat deze zonder het product te beschadigen uit een gebouw kunnen worden verwijderd. Lasverbindingen of lijmverbindingen zijn bijvoorbeeld niet demontabel. Bout- en moerverbindingen, schroefverbindingen en klemverbindingen zijn voorbeelden van demontabele bevestigingen.

2. Duurzaam hout.

Al het nieuwe hout dat wordt toegepast en achterblijft in het gebouw moet gecertificeerd duurzaam hout betreffen. Dit wordt aangetoond door middel van:

- een kopie van het Chain of Custody (CoC)-certificaat van een door TPAC goedgekeurd certificatiesysteem van de (hoofd-)aannemer(s), en
- een ondertekende verklaring van de betreffende aannemer(s), waaruit blijkt dat al het in het gebouw verwerkte nieuwe hout voldoet aan eisen van het door TPAC goedgekeurde certificatiesysteem.

3. MilieuPrestatie Gebouwen (MPG)

De MPG van het gebouw(deel) moet berekend worden op basis van:

- Bij nieuwbouw: de Bepalingsmethode Milieuprestatie versie 1.1 (maart 2022).
- Bij renovatie: de Bepalingsmethode Milieuprestatie versie 1.1 (maart 2022) en het Addendum Milieuprestatie Verbouw en Transformatie behorend bij de Bepalingsmethode Milieuprestatie Bouwwerken versie 1.1 (maart 2022).

De Milieuprestatieberekening betreft de berekeningsmethode die is voorgeschreven voor het Bouwbesluit. Deze is gebaseerd op reële aannames; men heeft in ieder geval goed zicht op de circulaire materiaalvoorraden die men voor het bouwproject gaat gebruiken en kan dit bij controle door RVO aantonen.

De MPG weergeeft de kosten voor de milieuschade die wordt veroorzaakt door de realisatie en het gebruik van een gebouw. Deze kosten (schaduwprijs) worden uitgedrukt in een bedrag per vierkante meter bruto vloeroppervlak (m² bvo) per jaar. Het toepassen van materialen die minder milieuschade veroorzaken leidt tot een lagere MPG.

Circulaire gebouwen hebben een lagere MPG-score dan gebouwen die op traditionele wijze en met gangbare materialen zijn gebouwd, omdat bijvoorbeeld:

- het gebruik van nieuwe materialen wordt voorkomen door hergebruik,
- gebruik wordt gemaakt van gerecycled of hernieuwbaar materiaal, en/of
- materialen die aan het einde van de levensduur van een gebouw kunnen worden hergebruikt in andere gebouwen.

Daarom wordt vereist dat de MPG ten hoogste € 0,50 is voor utiliteitsgebouwen zonder industriefunctie en gebouwen met woonfunctie of € 0,30 voor gebouwen met industriefunctie. Deze eisen zijn ambitieus maar haalbaar en liggen lager dan wettelijk verplicht.

Per gebouw(deel) en per gebruiksfunctie (respectievelijk (1) utiliteitsgebouw met industriefunctie, (2) utiliteitsgebouw zonder industriefunctie of (3) gebouw met woonfunctie) moet een aparte MPG-berekening worden aangeleverd. Voor woningen geldt dat één MPG-berekening per rij woningen of appartementengebouw OF type woning of appartement moet worden aangeleverd.

N.B. De maximale MPG ligt lager dan voor 2023 omdat deze waarde tot twee decimalen nauwkeurig is opgenomen (was één decimaal tot 2022). De maximale MPG is hiermee in de praktijk € 0,5049 voor utiliteitsgebouwen zonder industriefunctie en woningen en € 0,3049 voor utiliteitsgebouwen met industriefunctie.

4. Rapportage of dataset

Om de meest hoogwaardige toepassing van de in een gebouw toegepaste materialen in de toekomst mogelijk te maken is actuele informatie over de toegepaste materialen en mogelijkheden voor demontage, hergebruik en recycling noodzakelijk.

De Milieulijst vereist daarom dat gedurende de gehele levensduur van het gebouw(deel) een actuele rapportage of dataset (hierna: materialenpaspoort) beschikbaar is. Dit materialenpaspoort moet ten minste alle elementen en componenten van het gebouw(deel) bevatten, inclusief informatie over de mogelijkheden voor demontage, hergebruik en recycling van de individuele elementen en componenten.

Dit betekent dat voor elk individueel element of component moet worden aangegeven of (en hoe) het aan het eind van de levensduur van het gebouw(deel) gedemonteerd kan worden en kan worden hergebruikt of gerecycled.

Het materialenpaspoort moet beschikbaar en actueel worden gehouden, zodat dit bij de sloop of renovatie van (een deel van) het gebouw kan bijdragen aan een zo circulair mogelijke toepassing voor de hierbij vrijkomende elementen, componenten en materialen. Dit houdt in dat moet zijn nagedacht over de wijze waarop wordt geborgd dat het materialenpaspoort beschikbaar blijft en wordt geactualiseerd op het moment dat er iets aan het gebouw wijzigt (bijvoorbeeld renovatie of aanbouw). Dit moet voorkomen dat het materialenpaspoort verloren gaat of wordt vergeten hierin relevante wijzigingen te verwerken. Omdat het kan zijn dat het gebouw van eigenaar verandert tijdens de levensduur, moet ook zijn nagedacht over de overdracht van het materialenpaspoort aan de volgende eigenaar.

De eigenaar van het gebouw moet kunnen aangeven op welke manier deze borgt dat het materialenpaspoort actueel en beschikbaar blijft. Dit kan bijvoorbeeld door de actualisatie van het materialenpaspoort op te nemen in een bestaand managementsysteem of het aanwijzen van een verantwoordelijke afdeling binnen de organisatie.

Het maakt hierbij niet uit voor welke specifieke vorm of aanbieder voor het materialenpaspoort wordt gekozen, mits het aan de minimale vereisten zoals omschreven in de Milieulijst voldoet. Het is daarom ook mogelijk om, bijvoorbeeld als architect of aannemer, zelf een materialenpaspoort te ontwikkelen.

5. Ontwerpassessment

Het ontwerpassessment moet aan de volgende criteria voldoen:

- Het ontwerpassessment moet worden gevalideerd door een door BREEAM-NL of GPR Gebouw erkende assessor. Dat wil zeggen dat de assessor een onafhankelijke toetsing aan de eisen uit de Milieulijst dient te doen op basis van het ontwerp, conform de richtlijnen die binnen BREEAM-NL en GPR Gebouw gebruikelijk zijn.
- Het ontwerpassessment moet **binnen drie maanden** na de melding voor MIA door de assessor zijn gevalideerd. Let op! Van deze termijn kan niet worden afgeweken.
- In het ontwerpassessment moeten ten minste de volgende onderdelen zijn benoemd en gevalideerd:
 1. **INFORMATIE ASSESSOR:**
 - Naam assessor en assessornummer.
 - Verklaring dat de validatie onafhankelijk en naar eer en geweten is uitgevoerd.

2. **BESCHRIJVING PROJECT:**

Korte beschrijving van het gebouw(deel) met hierin in ieder geval:

- De gebruiksfunctie.
- Het bruto vloeroppervlak (bvo).
- De bijdrage aan het creëren van circulaire materiaalketens.

3. **MATERIAALGEBRUIK:**

Onderbouwing waaruit blijkt dat de tijdens het bouwproject toegepaste materialen op volumebasis ten minste bestaan uit:

- 50% hernieuwbare grondstoffen,
- 25% hergebruikte bouwproducten, of
- 25% demontabele en herbruikbare bouwproducten.

Waarbij in geval van optie c. de losmaakbaarheidsindex is berekend volgens het rapport 'Circular Buildings - methodiek losmaakbaarheid 2.0'.

4. **HOUT:**

- Chain of Custody (CoC) certificaat of certificaten van (hoofd)aannemer(s).
- Verklaring van de (hoofd)aannemer(s) dat al het nieuwe hout dat in het gebouw(deel) wordt toegepast volgens CoC-systematiek van een door TPAC goedgekeurd certificatiesysteem ingekocht, geleverd en verwerkt wordt.

5. **MPG:**

- Verklaring dat de MPG voor het gebouw(deel) volgens de in de Milieulijst vereiste bepalingsmethodiek is opgesteld.
- De MPG van het gebouw(deel) ten hoogste € 0,30 / € 0,50 per m² bvo per jaar is.
- N.B.:
 - In de MPG-berekening hoeven duurzame-energieopwekkingsinstallaties niet meegenomen te worden, omdat deze niet als onderdeel van het circulaire gebouw beschouwd worden. Dit mag echter wel.
 - Doordat de vereiste MPG tot op twee decimalen nauwkeurig is, wordt met een MPG van respectievelijk ten hoogste € 0,3049 of € 0,5049 voldaan aan de eisen.
 - Indien één gebouw meerdere gebruiksfuncties heeft, moet per gebruiksfunctie een berekening van de MPG worden aangeleverd. Dus een aparte berekening voor gebouwdelen met industriefunctie, gebouwdelen zonder industriefunctie en gebouwdelen met woon- of logiesfunctie.

6. **MATERIALENPASPOORT:**

Verklaring dat er een materialenpaspoort voor het gebouw(deel) is of wordt opgesteld dat voldoet aan de in de Milieulijst omschreven minimale vereisten, waaronder:

- of en op welke wijze inzicht gegeven wordt in de mogelijkheden voor demontage, recycling of hergebruik per element of component, en
- hoe de actualiteit en beschikbaarheid van het materialenpaspoort gedurende de gehele levensduur van het gebouw(deel) zal worden geborgd.

N.B. In de ontwerpfase hoeft er nog geen materialenpaspoort aanwezig te zijn, maar moet wel kunnen worden aangetoond dat dit bij oplevering van het gebouw(deel) beschikbaar is. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een opdracht voor het opstellen van een materialenpaspoort. Hiernaast moet al kunnen worden aangetoond dat en hoe het actueel en beschikbaar blijven van het materialenpaspoort zijn geborgd.

7. **BIJLAGEN:**

- Het CoC-certificaat van de aannemer(s).
- De verklaring van de aannemer(s) dat uitsluitend gecertificeerd duurzaam hout wordt toegepast.
- De MPG-berekening(en).
- (De opdracht voor) het materialenpaspoort.

6. Opleverassessment

Het opleverassessment is vooral gericht op het verzamelen van informatie over circulair bouwen. Deze informatie zal door RVO worden gedeeld op het Podium Duurzame Gebouwen, zodat partijen kunnen leren van de kansen en belemmeringen met betrekking tot circulair bouwen.

Het opleverassessment moet voldoen aan de volgende eisen:

- Opleverresultaten van het project moeten worden aangeleverd in de vorm van een assessmentrapport dat binnen een jaar na oplevering van het gebouw(deel) en binnen vier jaar na de validatie van het ontwerpassessment is gevalideerd door een onafhankelijke assessor.
- In het opleverassessment ten minste de onderdelen zoals vermeld in de checklist (bijlage I van deze handreiking) aan de orde komen. Enkele onderdelen uitgelicht:

1. **INFORMATIE ASSESSOR:**

Zie ontwerpassessment.

2. **MATERIAALGEBRUIK:**

Zie ontwerpassessment, maar nu op basis van de materialen die definitief in het gebouw(deel) zijn toegepast.

3. **HOUT:**

Zie ontwerpassessment, controle toegepaste nieuwe hout door assessor.

4. **MPG:**

Zie ontwerpassessment, maar nu voor het gerealiseerde gebouw(deel).

5. **MATERIALENPASPOORT:**

Zie ontwerpassessment, maar nu moet het materialenpaspoort beschikbaar zijn.

6. **BIJLAGEN:**

- Bij projectcertificering m.b.t. hout: het projectcertificaat.
- MPG-berekening gerealiseerd gebouw(deel).
- Materialenpaspoort.

7. **BESCHRIJVING GEREALISEERD PROJECT en LESSONS LEARNED:**

- Beschrijving van de gerealiseerde bijdrage aan het creëren van circulaire materiaalketens.
- Beschrijving van de afwijkingen ten opzichte van het ontwerp (voor de circulaire onderdelen), indien hier sprake van is.
- Beschrijving van de oorzaak van deze afwijkingen tussen ontwerp en realisatie. Waar zaten de problemen? Denk hierbij niet alleen aan technische maar ook aan procesmatige drempels die er mogelijk waren, zoals; samenwerking met overheden, banken, planning, verkrijgbaarheid materialen, samenwerking ketenpartners, et cetera.
- Wat zijn de behaalde circulaire successen?
- Welke drempels zijn overwonnen en hoe?

7. Kennisdeling

RVO vraagt de ondernemer die in het gebouw(deel) investeert om een officieel akkoord voor het publiceren van de ontwerp- en oplevergegevens. Hiernaast moet u het project als ondernemer zelf aanmelden op het [RVO Podium Duurzame gebouwen](#) met 'Podium Survey 123'. Vermeld hierbij 'MIA' in de titel van het project. In uitzonderlijke gevallen kan RVO dit op uw verzoek namens u doen.

RVO streeft ernaar meldingen binnen drie maanden nadat deze zijn ingediend in behandeling te nemen. Dat is het moment waarop het akkoord voor de publicatie van projectgegevens wordt opgevraagd en wordt gecontroleerd of het project via het podium is aangemeld.

Het ontwerp- en opleverassessment vormen de basis voor de kennisdeling. Met name de kennisdeling bij oplevering is van belang. Na oplevering is het Podium Duurzame Gebouwen de plaats waar de 'lessons learned' gepubliceerd worden.

Wat er verder verwacht wordt aan te publiceren gegevens staat opgesomd in de bijlage I van deze handreiking. Hierin is een checklist opgenomen waarin is aangegeven welke onderdelen verplicht in het projectrapport dienen te staan.

Het project blijft na oplevering van het gebouw(deel) nog ten minste 2 jaar beschikbaar op het RVO podium.

8. Voorwaarde 9 genoemd onder paragraaf 2b van de Milieulijst

Het maximale bedrag dat voor MIA in aanmerking komt is gebaseerd op de bijkomende investeringskosten voor het realiseren van een duurzamer gebouw (zoals een 'meer circulair' of energiezuiniger gebouw). Het referentiekader hiervoor is een vergelijkbaar gebouw (qua oppervlakte, functionaliteit etc.) maar dan gerealiseerd volgens de wettelijke minimumeisen uit bijvoorbeeld het Bouwbesluit. Hoe hoger de bijkomende kosten voor het realiseren van een duurzamer gebouw, hoe hoger het MIA voordeel dat kan worden verkregen en het bedrag dat voor MIA in aanmerking komt.

Rekenvoorbeeld:

- Het bouwen van een duurzamer gebouw kost € 1.000.000 meer dan het bouwen van een gangbaar gebouw. Dit bedrag betreft de *in aanmerking komende kosten*.
- Het netto fiscaal MIA-voordeel bedraagt 40% van *de in aanmerking komende kosten*, dus € 400.000. Voor een middelgrote of kleine onderneming is het toegestane voordeel hoger, namelijk respectievelijk 50% en 60% van de *in aanmerking komende kosten*.
- Bij een code 'G' gaat RVO uit van een netto fiscaal voordeel van 11,25% van het bedrag dat MIA in aanmerking komt. Dit is gebaseerd op 45% MIA en 25% vennootschapsbelasting.
- In dit geval kan er dan maximaal ($€ 400.000 / 11,25\% =$) € 3.555.555 worden gemeld voor MIA.

Belastingpercentage:

RVO baseert het maximale bedrag dat voor MIA in aanmerking komt standaard op 25% vennootschapsbelasting. Geldt voor u een ander belastingpercentage, dan geldt het volgende:

- Bij een **hoger belastingpercentage** zal het maximale bedrag dat voor MIA in aanmerking komt lager zijn.
- Bij een **lager belastingpercentage** zal het maximale bedrag dat voor MIA in aanmerking komt hoger zijn.

RVO moet in adviezen aan de inspecteur van de Belastingdienst altijd het bedrag vermelden dat is berekend op basis van 25% belasting. In deze adviezen kan echter wel een opmerking voor de inspecteur worden gemaakt over welk bedrag op grond van het voor u geldende belastingpercentage in aanmerking zou kunnen komen voor MIA. De inspecteur kan vervolgens bepalen over welk bedrag MIA kan worden toegepast.

2. Borging van circulaire bouwprojecten

Zoals eerder in deze handreiking aangegeven hebben de assessoren een belangrijke rol. Zij zijn de personen die onafhankelijk moeten toetsen of het bouwproject ook daadwerkelijk is gebaseerd op reële materiaalvoorraden en ontwerpkeuzes. Deze onafhankelijkheid houdt ook in dat een assessor niet zelf onderdelen van het vereiste assessment, zoals de MPG-berekening of het materialenpaspoort, mag opstellen.

Dit kan een spanningsveld creëren, omdat men door de opdrachtgever ingehuurd wordt om te valideren dat een te bouwen of renoveren gebouw(deel) circulair is conform de eisen zoals opgenomen in de Milieulijst.

Voor een eerlijke toetsing is het echter noodzakelijk dat de assessor ook mag aangeven waarom een project op basis van het ontwerp niet aan de voor MIA geldende eisen voldoet. De borgingsystematiek van BREEAM-NL en GPR Gebouw, waaraan de assessoren zich conformeren, helpt hier al bij.

Toch kan er een onwenselijke verstoring van de zakelijke relatie ontstaan, waardoor de onafhankelijkheid van de assessor onder druk komt te staan.

Onderstaand zijn een paar scenario's geschetst waarin aangegeven is welke rol RVO speelt bij de finale toetsing en daarmee de onafhankelijke status van assessoren ondersteunt. Dit kan door intermediairs en assessoren meegenomen worden in hun gesprekken met opdrachtgevers, zodat er een duidelijk beeld geschetst wordt van de uitdaging die gepaard gaat met circulaire bouwprojecten. Mogelijkerwijs helpt dit om de onafhankelijke toetsing door de assessoren te borgen.

- a. Door publicatie van ontwerp- en opleverresultaten wordt er kennis gedeeld over de successen van een project, maar ook over de tegenslagen en problemen. Een project kan daarmee nog steeds als circulair project aangemerkt worden, ondanks het feit dat het uiteindelijk opleverresultaat niet volledig op het niveau van de eisen uit de Milieulijst is uitgekomen.
Dit is een voorbeeldproject, waarbij andere partijen kunnen leren van de successen en fouten die in dit project zijn gemaakt.
RVO zal een project in dergelijke situaties accepteren. Het feit dat opdrachtgevers van deze projecten hun ervaringen openlijk willen delen is juist de doelstelling van deze experimentele bedrijfsmiddelen in de Milieulijst.
- b. RVO-MIA\Vamil controleert altijd of een project in ontwerp reëel is. Bij twijfel kan een project door RVO afgewezen worden als circulair project en dit als zodanig doorgeven aan de Belastingdienst. Deze controle staat los van wat het ontwerpassessmentrapport vertelt.
- c. Ook bij het aanvullen van de publicatie met de opleverresultaten, kan blijken dat de opdrachtgever nooit de intentie had om een circulair gebouw te realiseren. Ook dan kan RVO de Belastingdienst adviseren om de toegekende fiscale voordelen terug te vorderen.

3. Publicatie projectgegevens

Ten aanzien van de publicatie van het bouwproject geeft de checklist op de volgende pagina aan welke informatie na oplevering van het gebouw(deel) verplicht gedeeld moet worden op het RVO podium, hiernaast wordt informatie benoemd die u mag maar niet hoeft te delen.

Het fiscaal voordeel kan berekend worden op basis van de optionele gegevens, maar is geen bedrag dat specifiek benoemd gaat worden. Europese regelgeving schrijft wel voor dat van elk bedrijf dat ten minste € 500.000 aan steun uit MIA ontvangt, dit bekend gemaakt dient te worden. Dit is opgenomen in de meldingsformulieren.

Bijlage I: Checklist publicatie

Verplichte onderdelen

Projectnaam (MIA project - <titel>)

Locatie (GIS-viewer)

Projectomschrijving (inclusief informatie over toegepaste circulaire bouwproducten- en technieken)

Tekeningen (ten minste een impressietekening)

Namen van opdrachtgever, aannemer en assessor

Assessment opleveringsfase volgens de eisen in § 1.2 van deze handreiking (inclusief de gevraagde bijlagen)

Wijzigingen ten opzichte van ontwerp (toegepaste bouwproducten- en technieken inclusief aanleiding)

Successen circulair bouwen (o.a. voorbeelden bijdrage circulaire materiaalketens)

Knelpunten circulair bouwen (o.a. voorbereiding, organisatie, materiaalvoorraad, samenwerking, financiering, uitvoering)

OPTIONEEL

Totale bouwkosten

Bijkomende investeringskosten in € / m²

Foto's (bouwfase/oplevering/circulaire details)

Bijlage II: Overzicht belangrijke informatiebronnen

Assessoren

- [BREEAM-NL](#)
- [GPR Gebouw](#)

Nationale Milieudatabase:

- Nationale Milieudatabase: www.milieudatabase.nl
- MPG: <https://milieudatabase.nl/milieuprestatie/bepalingsmethode/>
- Rekeninstrumenten: www.milieudatabase.nl/milieuprestatie/rekeninstrumenten/

RVO:

- MIA regeling – Circulair bouwen: www.rvo.nl/subsidies-regelingen/mia-en-vamil/sectoren/duurzaam-bouwen
- RVO podium voor inspirerende bouwprojecten: www.rvo.nl/podium
- Milieu Prestatie Gebouwen – MPG: www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/wetten-en-regels-gebouwen/nieuwbouw/milieuprestatie-gebouwen

Rijksoverheid:

- www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie
- Transitie agenda circulaire bouw: [1821700-01-Transitie-Agenda-Circulaire-Bouweconomie.pdf](#)